

*Панфілов Ю.І.
м. Харків, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ПОТРЕБА ЧАСУ

Засадничі державні документи останніх років, що стосуються вищої школи, наукові статті, дослідження, головним називають ідею необхідності її розвитку, відзначаючи при цьому три головні постулати: вища школа є найважливішою умовою розвитку особи, вища школа повинна перетворитися на дієвий чинник розвитку нашого суспільства; систему освіти необхідно постійно розвивати.

Розвиток вищої школи може здійснюватися лише за допомогою інновацій. Під інноваційною діяльністю розуміється діяльність по розробці, пошуку, освоєнню і використанню новацій, здійсненню нововведень.

Зі всього різноманіття інноваційних напрямів найважливішим чинником в досягненні якісно нового рівня освіти є використання сучасних педагогічних освітніх технологій. Саме сучасні освітні технології, інтегруючись в реальний освітній процес дозволяють:

- швидке досягнення цілей, поставлених програмою і стандартами вищої освіти;
- впровадження основних напрямів педагогічної стратегії: гуманізації освіти і особово-орієнтованого підходу у навчанні;
- інтелектуальний розвиток студентів, їх самостійність;
- чітку орієнтацію на розвиток творчої діяльності особи;
- толерантність у взаєминах між педагогом і студентом. [1, 4, 5, 6,7,8]

У науково-педагогічній літературі є різні трактування поняття «педагогічна технологія».

«Технологія» - це детально прописаний шлях здійснення тієї або іншої діяльності в рамках методу.

«Педагогічна технологія» - це система психологічних, педагогічних, дидактичних, методичних процедур взаємодії викладачів і студентів, з врахуванням їх здібностей і прагнень, направлених на проектування і реалізацію змісту, методів, форм і способів вчення, адекватних цілям освіти, змісту майбутньої діяльності і вимогам до професійно важливих якостей сучасних фахівців. [1]

Загальноприйнятого поняття інновації в освітніх технологіях в українській і зарубіжній педагогіці на сьогодні не існує. Розбіжності у тлумаченні поняття інновація спричинені неоднаковим баченням їх авторами радикальності нововведень. Одні з них переконані, що інноваціями можна вважати лише те нове, яке має своїм результатом кардинальні зміни у певній системі, ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, інші зараховують до цієї категорії будь-які, навіть незначні, нововведення комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти. [1, 2, 3, 6, 9]

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

У сучасній вищій школі на перше місце виходить особа студента і його діяльність. Тому серед пріоритетних технологій визначають: традиційні технології; ігрові; комп'ютерні; тестові; модульно-блокові; інтегральні; Інтернет-технології і тому подібне. [1, 3, 4, 5, 6, 7,8]

Як показує практика педагога частіше в своїй педагогічній діяльності користуються традиційними технологіями.

У чому ж мінуси такого положення?

Традиційні технології – це технології, як правило, побудовані на пояснювально-ілюстративному способі навчання. При використанні даної технології педагог основну увагу в своїй роботі відводить донесенню готового навчального матеріалу. Готуючись до занять він заклопотаний пошуком найбільш ефективних варіантів передачі нового матеріалу і засобів наочності, які супроводжують заняття.

При цьому викладання інформації студентам, визначеної рамками програми, практично завжди відбувається у формі монологу педагога. Педагог доносить інформацію слухачам шляхом багатократних повторень.

Пояснювально-ілюстративні технології грають важливу роль в роботі педагога в навчальному процесі. У нього на заняттях не просто активна, але і домінуюча позиція: він керівник, суддя, начальник. Відповідно, студент грає пасивну роль, яка зводиться до дотримання тиші і строгого виконання розпоряджень викладача.

Студенти на занятті практично нічого самостійно не роблять, самостійно не думають, а просто сидять, слухають або виконують елементарні завдання, які пропонує педагог.

У зв'язку з цим в навчальному процесі виникає багато проблем, головними з яких, є низький рівень навичок спілкування, неможливість отримати розгорнуту відповідь студента з його власною оцінкою даного питання, недостатнє включення тих, хто слухає відповідь в загальне обговорення. Сутність цих проблем лежить не в настрої студента, не в їх «пасивності», а в процедурі, яку задає така технологія. [6,7,8]

Багато науково-педагогічних працівників звикають до цих стосунків як до норми і часто без тіні сумніву вважають, що у них склався необхідний контакт в роботі із студентами. В той же час дослідники цієї проблеми вказують, що при опиті науково-педагогічних працівників майже 70% з них після проведення занять відзначили, що на їх думку на занятті вони досягли необхідного контакту із студентами, тоді як позитивно на це питання відповіли лише 18% студентів. Повну відсутність контакту відзначили 28% студентів і лише 3% педагогів.

Виникає питання: звідки такі розбіжності в оцінках?

Спостереження дозволяють зробити висновок про те, що значна кількість науково-педагогічних працівників за стосунки співпраці часто сприймають слухняність, добросовісне виконання своїх навчальних завдань. Студенти ж під співпрацею розуміють спільну діяльність направлену на здобуття нових знань, виконання завдань, дозволяючих демонструвати творчі здібності, неординарні підходи, можливість прояву своїх особистих якостей, толерантність в міжособових стосунках.

Нові життєві умови, в які всі ми поставлені, висувають свої вимоги до формування молодих людей, які вступають в життя: вони мають бути обізнаними, умілими, ініціативними, самостійними.

Вдосконалення освіти в традиційній школі довгий час розумілося, та і зараз часто розуміється як збільшення обсягу знань, що диктується прагненням догнати за темпами розвитку всієї великої кількості наук. Це призводило до того, що ускладнювалися програми, а викладачі орієнтувалися на максимально можливе засвоєння змісту предметів

без врахування індивідуальності студента. В той же час збільшення навантажень викликають: нервово-психічні відхилення; фізичну неможливість виконати весь обсяг поставлених завдань; породжує у студентів комплекс неповноцінності, повністю виключає позитивну мотивацію до навчального успіху; породжує нелюбов до предмету, а часто і фактичну відмову від подальшого навчання. Орієнтація на максимальне засвоєння у всіх сферах знань небезпечна навіть для сильного учня. Перенасиченість матеріалу, непоодинокі випадки дублювання тем по різних дисциплінам, намагання збільшити навантаження на кафедрах за рахунок невласливих їм дисциплін приводить до перевантажень студентів і заважає прояву їх здібностей і обдарованостей в якійсь одній галузі.

Прибличники нових технологій навчання не ставлять під сумнів необхідність надання інформації студентам. Просто змінюється роль самої інформації. Вона необхідна не стільки для запам'ятовування і засвоєння, скільки для того, щоб студенти використовували її як умову або середовище для створення власного творчого продукту. Загальновідомо, що особа розвивається лише в процесі власної діяльності. Навчити людину плавати можна лише у воді, а навчити людину діяти (у тому числі і здійснювати розумові дії) можна лише в процесі діяльності. [8]

Необхідною умовою роботи по розвитку інтелектуальних здібностей особи є організація власної навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Ще відомий німецький педагог А. Дістервег казав: «Поганий вчитель підносить істину, а хороший – учить її знаходити» [7].

Відбувається зміна освітньої парадигми. В її новій трактовці пропонується інший зміст, інші підходи, інші стосунки, інша поведінка, інший педагогічний менталітет у процесі навчання.

Зміст освіти збагачується новими уміннями, розвитком здібностей оперувати інформацією, творчим вирішенням проблем науки і ринкової практики з акцентом на індивідуалізацію освітніх програм.

Традиційні способи інформації – поступаються місцем комп'ютерним засобам навчання, використанню телекомунікаційних мереж глобального масштабу. Зростає роль науки в створенні педагогічних технологій, адекватних рівню суспільних потреб.

У психолого-педагогічному плані основні тенденції вдосконалення освітніх технологій характеризуються переходом:

- від навчання як функції запам'ятовування до навчання як процесу розумового розвитку, що дозволяє використовувати засвоєне;
- від чисто асоціативної, статичної моделі знань до динамічно структурованих систем розумових дій;
- від орієнтації на усередненого учня до диференційованих програм, що індивідуалізуються;

від зовнішньої мотивації навчання до внутрішньої етично–волевої регуляції. [1]

У вищій освіті проголошений сьогодні принцип варіативної вчення дає можливість вибрати і конструювати педагогічний процес будь-якої моделі, включаючи авторський. При цьому стає важливою організація свого роду діалогу різних педагогічних систем і технологій навчання, апробація на практиці нових форм.

Кожному науково-педагогічному працівникові необхідно орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних технологій, ідей, шкіл, напрямів, не витратити час на відкриття вже відомого. Сьогодні бути педагогічно грамотним фахівцем не можна без вивчення всього величезного арсеналу освітніх технологій.

Саме на надання допомоги науково-педагогічним працівникам університету і направлена робота методичного відділу НТУ «ХП».

Підвищення кваліфікації фахівців є необхідним засобом збереження і підняття рівня якості діяльності у будь-якій галузі.

Удосконалення педагогічної майстерності – одне з найважливіших завдань роботи кожного університету. Адже рівень фахових знань і умінь викладачів визначається їх професійною досконалістю, знанням сучасних технологій навчання, володінням психолого-педагогічними методами впливу на студентів, рівнем особистого досвіду діяльності певного напрямку тощо.

До нашого вузу приходять підвищувати педагогічну майстерність й викладачі з інших навчальних закладів міста. У навчанні їм допомагають накопичений в нашому університеті величезний досвід методичної роботи, в тому числі і застосування нових технологій в освіті.

Науково-педагогічні працівники університету та інших вузів мають змогу удосконалювати педагогічну майстерність у 12 постійно діючих семінарах, здебільшого щотижневих, які охоплюють найактуальніші теми, що стосуються сучасних технологій, опануванню та впровадженню сучасних методів активного навчання, дистанційної освіти тощо.

Керівництво університету приділяє велику увагу формуванню у навчально-педагогічних працівників практичних навичок та умінь. Саме з метою поширення досвіду педагогічної діяльності передових викладачів НТУ «ХП» проводяться Міжвузівські школи-семінари «Нові технології в освіті», які проходять у формі майстер-класів, педагогічних майстерень, ділових ігор, тренінгів, дискусій, лекцій, презентацій та інших форм практичного навчання викладачів.

Учасники школи-семінару знайомляться з сучасними технологіями проведення занять, обговорюють як специфічні форми викладання конкретних дисциплін, так і проблеми, що вимагають координації дій освітніх установ.

Враховуючи те, що людство вступило в якісно новий етап історії своєї цивілізації, визначальною характеристикою якого стає інноваційний тип світового розвитку науково-педагогічні працівники НТУ «ХП» багато уваги приділяють розробці нового змісту, методів і засобів навчання, відповідному дидактичному забезпеченню та науково-методичному і психолого-педагогічному обґрунтуванню навчального процесу, значному поглибленню теоретичної бази знань, посиленню прикладної спрямованості навчань, розкриттю творчого потенціалу студентів та викладачів у відповідності до їх нахилів, запитів і здібностей.

В системі освіти НТУ «ХП» реалізується відповідна парадигма освіти, одною з складових якої є застосування сучасних педагогічних технологій щодо формування інноваційного типу мислення студентів. З цією метою в університеті були внесені пропозиції щодо активізації впровадження сучасних педагогічних технологій в навчальний процес, які і були втілені у відповідному наказі ректора. В ньому з урахуванням особливостей фахової підготовки студентів визначені сучасні педагогічні технології, які і були запропоновані відповідним факультетам для більш активного впровадження. З метою надання методичної допомоги науково-педагогічним працівникам факультетів були призначені консультанти з числа провідних педагогів університету, які постійно використовують сучасні педагогічні технології у своїй діяльності та викладачів кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами. Наказом була визначена система роботи методичного відділу та фахівців щодо навчання та надання всебічної

методичної і організаційної допомоги факультетам, науково-педагогічним працівникам щодо полегшення впровадження запропонованих педагогічних технологій.

Наступною важливою ініціативою керівництва університету було створення Центру сучасних педагогічних технологій головним завданням якого стало забезпечення переходу від знання - орієнтованого навчання до особистісно і діяльнісно орієнтованого, цілісності навчально-виховного процесу, забезпечення здатності науково-педагогічних працівників до формування національної гуманітарно-технічної еліти, а також єдності світоглядної, фундаментальної, спеціальної, соціально-гуманітарної й управлінської підготовки, необхідності формування у студентів системного типу мислення і його інноваційного характеру, високої соціальної і професійної мобільності людини і її готовності до змін.

Сучасна освіта потребує створення інноваційної педагогічної системи розробки і застосування нових перспективних освітніх технологій та організаційних форм, які ґрунтуються на інтегрованому підході поєднання глибокого вивчення фахових дисциплін із наскрізною психолого-педагогічною та управлінською підготовкою.

В НТУ «ХПІ» велику увагу приділяють питанню щодо забезпечення навчального процесу навчально-методичною літературою. З цією метою у 2002 році була створена програма «Підручник» керівництво якою здійснює проректор з науково-педагогічної діяльності проф. Романовський О.Г. Успішне виконання цієї програми значно покращило навчально-методичне забезпечення навчального процесу.

Так тільки за останні два роки було опубліковано 45 монографій 17 підручників, 144 навчальних посібників, з яких 60 з грифом Міносвіти, 46 навчально-методичних посібників, понад 480 видань методичної літератури.

З метою активізації та покращення якості редакційно-видавничої діяльності керівництво університету, методичний відділ організують проведення університетських конкурсів: на кращий підручник, монографію, навчальний посібник із грифом Міністерства освіти і науки України, кращій дистанційний курс. Така практика виправдовує себе, бо змушує науково-педагогічних працівників постійно шукати нові технології, прийоми, методи покращення навчального процесу, постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність.

Таким чином, впровадження інноваційних технологій відкриває широкі перспективи поглиблення теоретичної бази знань, посилення прикладної спрямованості навчання,

Список літератури: 1. Агутов П.Р. Технология и современное образование // Педагогика. — 1996. — №2. 2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. — М., 1995. 3. Гузев В.В. Педагогическая технология // Директор школы. — 1993. — №1. 4. Зязюн І. А., Базилевич Н. Г., Дмитренко Т. Г. Педагогічна майстерність // Хрестоматія // Навч. посіб. / За ред. І. А. Зязюна. — К.: СПД Богданова А. М., 2008. — 462 с. 5. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача // Навчальний посібник. — Х.: Вид-во НФаУ, 2009. — 140 с. 6. Полат Е. С., Бухаркіна М. Ю., Моисеева М. В., Петров А. Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования // Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Под ред. Е. С. Полат. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 272 с. 7. Педагогические технологии // Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей ред. В. С. Кукушина. — Серия «Педагогическое образование». — Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2004. — 336 с. 8. Товажнянський Л. Л., Романовський О. Г., Бондаренко В. В., Пономарьов О. С., Черваньова З. О. Основи педагогіки вищої школи // Навчальний посібник. — Харків: НТУ «ХПІ», 2005. — 600 с. — Рос. мовою. 9. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии — М.: Народное образование, 1998.

Панфилов Ю.И.

**ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ –
ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ**

Статья посвящена проблемам реформирования высшей школы, одной из составляющих которой есть внедрение в учебный процесс современных педагогических технологий. Автор приводит некоторые примеры работы в этом направлении в НТУ «ХПИ».

Panfilov Yu.I.

**ARTICLE «INTRODUCTION OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES
IS A REQUIREMENT OF TIME».**

Article to the посвящена problems of reformation of higher school, one of constituents of which is внедрение in the educational process of modern pedagogical technologies. An author makes some examples of work in this direction in NTU «KHPI».

Панфілов Ю.І.

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ -
ВИМОГА ЧАСУ**

Стаття присвячена проблемам реформування вищої школи, однією зі складових якої є впровадження в навчальний процес сучасних педагогічних технологій. Автор наводить деякі приклади роботи в цьому напрямку в НТУ «ХПИ».

Стаття надійшла до редакції 30.07.2010

*Гура Т. В.
м. Харків. Україна*

**ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ЕЛЕКТРОМАШИНОБУДІВНИКІВ**

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку людської цивілізації і світової освітньої системи свідчать про істотну зміну цілей і структури суспільного виробництва. Відповідно змінюються і вимоги до номенклатури спеціальностей вищих навчальних закладів інженерно-технічного профілю, до професійних та особистісних якостей їхніх випускників [1, с. 8]. У зв'язку з цим загальною проблемою постає дослідження структури та особливостей цієї діяльності з урахуванням науково-технічного та соціального прогресу. Електромашинобудівна галузь займає провідне місце в сучасному промисловому комплексі, тому при підготовці майбутніх інженерів заслуговують уваги сучасні освітні технології для формування компетенції інженера-електромашинобудівника. Зростаюча проблема в інженерах-керівниках нового профілю пов'язана з модернізацією обладнання та технологій, розширенням об'ємів виробництва та номенклатури випущеної продукції, освоєнням нових ринків. Тому, враховуючи сучасні тенденції, необхідно ще раз звернути увагу на технології формування управлінської компетенції у майбутніх інженерів-електромашинобудівників.

Зв'язок проблеми з найважливішими науковими та практичними задачами витікає з потреби підготовки різнобічно орієнтованих інженерів-керівників, які мали б